

lep vert gosp. plovana, samo, če ga huda burja, ki se tudi poleti včasih hudo oglasi, neoklata; drugač pa Klana sadja nima, akoravno bi mogla veliko goldinarčkov za-nj v Reki skupiti. Ne le je tu huda burja, tudi večkrat prav debel sneg, ki pa mesca sušca naglo zgine, kadar jug (siroko) gospoduje. Vinska terta tu ne plodi, to skušnje učé. — Tudi Klanjci hodijo radi na Horvaško v delo. J. Korban.

Bajdnek v Poljanah ob Kolpi.

Ker se bližajo božični svetki (prazniki), ne bo odveč, ako „Novicam“ popišem, kaj nek Poljanec pod besedo „bajdnek“ ali „badnek“ razume.

„Bajdnek“ — ktera beseda je od une „badnek“ navadna — pomeni v Poljanah dan pred Božičem, in vsak ti odgovori, postavimo na vprašanje; „kdaj pa prideš?“ če misli tisti dan pred Božičem priti: „na bajdnek“ pridem. Mislim, da pred ko ne je pomen ta v zavezi s kakim slovenskim božanstvom, ker ta dan je posebno nespodobno, če se otrok na mizo *) vsede; valje (koj) se gospodinja ali kdo drug oglasi, otroka posvari in mu požuga rekoč: „Z mize! drugač boš dobil ture“. — Tudi ne pušajo radi otrok na bajdnek v vas (v druge hiše iti), ker pravijo, da potem kokoši pri takih hišah jajc ne ležejo. — Otroci se vé da verjamejo in se tega zlo varujejo, in čeravno stareji ali svarniki ne mislijo, da bi se kaj takoga zgodilo, je vendar le čudno, odkod ta navada! Izmišljena menda ni, ker kaj takega se ne nahaja lahko na kmetih. — Da bi pa to ime „bajdnek“ popačeno bilo iz nemškega „Weihtag“, ker na „bajdnek“ vodo blagoslovijo in z njo hiše, hleve itd. škropijo, ni lahko misliti, ker se v vsi fari čisto hrovaško-slovensko govori; malo, celó malo je domačih ljudi, ki bi umeli nemško, in ti so skoraj sami nemškarji **), kateri, se vé, nemški jezik le za silo lomijo. — Navada pa, otroke z mize tirati, znabiti izvira odtod, da gospodnje, ktere se pri peki navadno kisle, derzé in sitnosti dovolj imajo, mize ta dan bolj kot druge dni rabijo za povijanje povalnic (potic) itd. in ker nečejo imeti otrok napoti, jih strašijo: „boš dobil ture“.

Na bajdnek imajo pri nas še to posebno navado, da v primorskih hišah spečejo kolač v velikosti hleba, kterega krog in krog iz bele gotúvine (moke) in samih jajc brez vse vode narejenimi podobnicami tic, voličkov itd. olepšajo, v sredo kolača pa še poseben šapol (venec) iz bele gotúvine in samih jajc, narezan kot glavnik, devajo. Tak kolač in še nektere druge hlebe postavljajo na sveti večer, pred novim letom in sv. tremi kralji čez noč v jerbasu (košarni) na mizo. Kolač načnejo še le po svetkih, kterega navadno vsako družinče svoj kos dobi; šapol se malokrat deli; dobi ga navadno tisti otrok, kterega starši nar raji imajo.

V Beču spisal

Juri Sterbenc.

Slovanski popotnik.

* Med obilnim številom res lepih koledarjev českich se odlikuje tudi letošnji, drugi tečaj onega koledarja, ki ga na Dunaji izdaja slavnoznan vrednik „Slov. Nov.“ gosp. Daniel Lihard pod naslovom: „Časnik“. Na 20 pólah je mnogoverstnega lepega zaklada. Okinčan je z obrazom neumerlega Ludevika Štur-a, kterega življenjopis z življenjopisi generala Poláka, Lang-a, Jož. Kaj. Tyl-a in Kar. Havličeka je vversten letošnjemu „Časniku“ pod nadpisom „naši mužové“.

*) Miza je pri naših kmetih v veliki časti; večkrat so mi pokojni oče rekli: „miza se ima spoštovati; ona je kmečki lotár (altar)“. Pis.

***) Nemškar se pri nas rabi namesto „pohiševavec“, pohišni kramar (Hausirer), in le to besedo za to rabimo. Če kdo le čez meje krajnske dežele gré, da s kakim blagom terzuje v deželah nemškega jezika, pravimo, da gré na Nemško, in on je nemškar. Ako pa gré kdo na Horvaško, na pr., drobnice kupovat, cujn nabirat, takemu pravimo: „gré v Krajn (zgovori fkrajn)“. Pis.

* „Katolički koledar“ Švelcev je za „Šoštar-om“ drugi horvaški, ki je prišel v Zagrebu na svetlo. Serbski koledarji v našem cesarstvu so: „Lasta“ in „Godišnjak“ od Medakoviča v Novem Sadu, „Vojvodjanin“ od Rašiča na Dunaji in pa serbski koledar od A. Andriča tudi na Dunaji. — Dalmatinski ljudski koledar od Štef. Ivičevića se veli: „Mostic iz grada u selo a iz sela u grad“. Neven.

* Sv. pismo nove zaveze v slovenskem jeziku (v Ljubljani) je natisnjeno in na prodaj; že se tudi natiskuje stara zaveza.

* O „Svetem pismu prevedenem na hrvatski jezik od Ivana Matija Škaricha“ — piše „Neven“ — da iskreno je bilo veselje, ko se je čulo, da pride vendar enkrat knjiga vseh knjig v hrvatski jezik predstavljena na dan; al po prebranji „oznanjenja“ izdajateljevega je velika radost zlo zlo upadla. Živo tedaj priporoča „Neven“ gosp. prestavljavcu, naj bi dal rokopis zastaranega jezika svojega in nenaravskega in zameršenega sloga pred natisom kakemu človeku prebrati, ki je popolnoma vést v hrvatskem jeziku, da ga mu izpravi in ugladi; verh tega mu svetuje, naj bi opazke, s kterimi sv. pismo tolmačuje, mnogo mnogo okrajšal, ker bi mogel s tem stroške za polovico zmanjšati.

* Bibliotekarja Šafarika v Pragi in profesorja Miklosić-a na Dunaji je kraljeva bavarska akademija izvolila za svoja družbenika.

* V Parizu se pripravlja francozka prestava Mickiewičevega „Pana Tadeusa“

* Slovnice ruskega jezika gosp. V. Hanka pod naslovom „Načala ruskago jazika“ je prišel, drugi, pomnoženi natis v Pragi na svetlo.

* „Posel z Prahy na pouti po Čehah, Morave, Slovensku a Slezsku. Čtení užitečné, zábavné a poučné pro mesto i ves“ se imenuje novi časnik, ki ga bo v Pragi od novega leta izdajal gosp. Vojteh Belák. Praž. Nov.

* „Vergleichende Grammatik des Sanskrit, Send, Griechischen, Lateinischen, Litauischen, Altslavischen, Gothischen und Deutschen“ izhaja v Berlinu od dr. Fr. Boppa na dan (kterega naši bravci zlasti iz gosp. Terstenjakovih preiskav dobro poznajo). Celó delo bo razdeljeno v 3 razdelke; eno delo (30—40 pól) velja 3 tolarje. Celó delo bo v 3 do 4 letih gotovo, pa bo veljalo 15 tolarjev.

Lumir.

Novičar iz raznih krajev.

V mnogih časnikih se bere, da bota presv. Cesar in Cesarica Benetke te dni zapustila in v Padovo potovala, kjer Ju 27. dan t. m. pričakujejo; iz Padove gresta v Rovigo in odtod v Vicenco; v Veroni se bota 4 dni pomudila; v Milani Ju pričakujejo 7. januarja, kjer bota več časa ostala; še le potem bota potovala skozi Florence, Modeno in Parmo. Kakor so Jima v Benetkah mnogo mnogo slovesnost in veselie napravljali, ktere so Cesar večidel v civilni obleki obiskovali, kar je Benečanom posebno dopadlo, se pripravljajo tudi druge mesta in posebno Milan, glavno mesto lombarškega kraljestva, prihod Nju Veličanstev praznično obhajati. — C. k. ministerski ukaz od 17. t. m. ostro prepoveduje, da nikdo, ki je v kako civilno ali kazensko pravdo zapleten, se ne smé priporočati ali pomeniti ne z besedo ne po pismu s tistim sodniškim uradnikom, kteremu je izdelovanje pravde izročeno, pa tudi s tistimi sodniškimi vradniki ne, ki so prisedniki ob sodniškem posvetovanji. — Na Angležkem imajo po znajdbi Armstrongovi tergovci in špediterji v magazinih posebno pripravne žerjave ali cigane (Krahne) za nakladanje težkega blaga. Ker hoče tudi naša vlada take cigane napraviti v Terstu in drugih velikih tergovskih mestih za nakladanje in razkladanje blaga, je poslala unidan nalaš inženirja v London, da sam vidi napravo teh ciganov. — Naj-

važnija politiška novica je danes Neuenburška homatija, ki je sedaj do verha dokipela. Ako se švajcarska vlada ne udá temu, kar pruska terja, naj se namreč v poslednji prekucii vjeti vstajniki kraljeve stranke brez sodbe izpuštijo, bo pruska vlada začela vojsko zoper Švajco; že je nek armada od 100.000 vojakov določena proti severni švajcarski meji. Iz Pariza se piše, da je oni razglas francoske vlade v „Moniteur-u“, ki smo ga zadnjič naznanili, Parižane zlo osupnil, ker take ostriosti od Napoleona do Švajce, ki mu je v njegovem pregnanstvu skozi več let dajala varno zavetje, so toliko manj pričakovali, ker bi tudi Napoleon v svoji deželi drugače ne ravnal, ako bi se stranke potertih francoskih kraljev zoper njega vzdignile. Na pariški borski pa so na oni razglas kursu poskočili, ker najberže se bojo mogli Švajcarji v taki stiski udati. Ker je švajcarska vlada poklicala občni zavezni zbor, se bo kmali slišalo: kaj bo. — Za gotovo se sedaj vé, da ste rusovska in turška vlada poslale pismi na Dunaj, v katerih svojo zadovoljnost naznanjate, naj se pariški drugi zbor le začne; tedaj se bo kmali snidel. — Tudi se za gotovo pripoveduje, da turška vlada, ki se je dolgo dolgo branila, je sedaj dovolila napravo važnega Suečkega kanala; tedaj se bojo tudi te dela kmali začele. Angleška kraljična Viktorija se je 21. dan p. m. zaročila s kraljevičem pruskim Friderikom Vilhelmom. — V Kini razsaja že od leta 1851 med domačimi huda prekucija. Neki Tien-Te po imenu, sin ubogih staršev iz Kuang-Šiških gorá, se je z obilo množico tistih, ki niso z vladanjem kineškega cara zadovoljni, vzdignil zoper cara, spravil čez 20.000 bojujnikov skupaj, in malo je manjkalo, da bi se lani ne bil polastil poglavnega mesta; čeravno je na obéh straneh padlo že tisoč in tisoč Kitajcov, se utegne puntarska armada vendar še na 100.000 mož šteti. V takih okoljstvih so se, kakor se sedaj sliši, francozka, angleška in ameriška vlada namenile, mir storiti v „nebeškem carstvu“; — tako imenujejo Kitajci svojo deželo. V nekem popisu beremo čudno napravo kineške armade, ki ni nič drugim armadam podobna, čeravno ima tudi pešce in konjike. Eni imajo puške, drugi samostrele ali lóke; eni sablje, drugi sekire; večidel imajo vojaki svoje žene in otroke seboj; le preden se ima boj začeti, jih pošljejo kam drugam; kamor pride armada, ostane tako dolgo, dokler je kaj živeža; kadar ga ni več, se preseli drugam. Kanonirji vozijo kanone samotež (po 20 mož pelje eno) in so tej vpregi vajeni kakor konj. Tudi z ognjem napravljajo požare, in s kropom, vrelim svincem itd. razsajajo kamor se pritepe silna četa. Ranjenim vojakom žgó vse rane; če komu vstreljeno nogo ali roko odžagajo, mu rane celijo z razbeljenim železom. Tudi kolero so lani z žarečim železom ozdravljali in večkrat ozdravili; namesto da bi bolnika dergnili, ga po životu žgejo z žarečim železom. Od Kinezov so tudi evropski zdravniki izperva posneli rabo razbeljenega železa.

Zivinozdravniska služba.

Častiti predstojnik lutmerske c. k. okrajne gosposke so nam vediti dali, da je služba okrajnega (kantonskega) živinozdravnika v Lutmerka (Bezirksthierarzt-Stelle in Luttenberg) na slovenskem Štajarskem prazna. Za plačo dobiva vsako leto 150 gold., zraven pa še stanovanje in dvé štali za bolno živino. Dolžnost njegova je, da k bolnim konjem, govedom, prešičem ali ovcam domačih ljudi te okrajne (kantona) pervikrat brez plačila gré, drugikrat pa brez plačila le h takim, ki so ubogi in nemorejo plačati; vsi drugi morajo plačati. Kdor želi to službo dobiti, s katero bi se utegnila tudi kovačnica napraviti, naj položi svojo prošnjo do 20. januarja (prosenca) prihod. leta lutmerski c. k. okrajni gosposki (Bezirksamt); prošnji naj priloži spričala, da se je živinozdravstva izučil in da je potem že z živinozdravstvom djansko opraviti imel, kerstni list, spričalo lepe obnaše in da razume slovenski in nemški jezik. —

Ker je lutmerska okrajna precej premožna in ima veliko veliko živine, mu tedaj opravila in zaslužka berž ko ne manjkalo ne bode.

Rojstvo Gospodovo.

Po Herderju poslovenil rajni Jeriša.

Če ljudi sovražnik, pravijo,
Če osvajavec se na svet rodi,
Živelj sleheren žaluje; oblak
Kerv deži; nebo se začernuje;
Zemlja poka; grozno plamožarje
Iz propada vre; v pozračji
Tulijo viharji, v njih duhovi:
„Oj, gorjé ljudém! na tugo, žalost,
Tisočem je rojen na gorjé!“ —
Ko je v temni noči luč narodov
Vzhajala, svet ležal je v tihoti.
Zvezde so svitlej sijale; blažno
Je vziskrela nova zvezda, in k pobožnim
Modrim govorila: „Spolnjena
Vekov dolga želja je in nada —
Ker tolažba ljudstvom je rojena!“
In v pozračji angelci so peli:
„Slava, slava Bogu na višavah!
Mir na zemlji! Vsem ljudém veselje!“

In pristopil angel je k pastircem:

„Radujte se! ljudstvu rojen je!“

„Mileni deček!
Tù te nahajam?
Tukaj v plenicah,
V štalici tù?”

Ljubljenec sicer
Rad se rad bliža
Svômu ljubljencu,
Rad on delí ž njim
Skerb in zasmeh.

In čim bolj skrit je,
Čim manj priznava se,
Tim zadovoljniši
Nosi nja križ.

Ali, moj deček,
Vedi, ti nosiš,
Jagnje ti Božje,
Grehe sveta,

Davnih stoletij
Butaro strašno,
Blazen in zmoto,
Zlobo in blod.

Mileni deček,
Lepši od one

Zvezde svitle!
Ternje, nehvala,
Biči, sramota,
Čert in preganja
Čakajo te.

Oj ti smehljaš se!
Hočeš li reči:
»Ljubav zameta
Častno hvaló,
Ljubav vzmaguje
Boli in smert?«

„Nuj taj, in sverši,
Kar si začel!
Sezi v strupeno
Gujezdo gadà.
In čez drakonje
Zóbe zavidne
Stopaj serčnó!
Gori v pozračji
Nad zvezdami
Vidimo se,
Tvoji ljubljenci
Vsi so teboj!“

In kor angelov je pel v višavah:

„Mir, veselje!“ — In kerdelo zvezd,
Vekov vseh in večnosti obsežek
So zaglasje dolgo njihne pesmi.

Stan kursa na Dunaji 20. decembra 1856.

Obligacije	5 %	81 1/2 fl.	Esterhaz. srečke po 40 fl.	70 3/4 fl.
državnega	4 1/2 %	72 1/4 "	Windšgrac. " "	20 " 22 "
dolga	4 %	63 3/4 "	Waldstein. " "	20 " 25 "
	3 %	49 3/4 "	Keglevičeve " "	10 " 11 3/4 "
	2 1/2 %	40 1/2 "	Cesarski cekini.	4 fl. 55 "
Oblig. 5% od leta 1851	B 90	"	Napoleondor (20 frankov)	8 fl. 16 "
Oblig. zemljiš. odkupa 5%	88	"	Suverendor	14 fl. 25 "
Zajem od leta 1834 . . .	269	"	Ruski imperial	8 fl. 31 "
" " 1839 . . .	125 1/2	"	Pruski Fridrihsdor . . .	8 fl. 38 "
" z loterijo od leta 1854		108 1/8 "	Angleški suverendor . .	10 fl. 22 "
" narodni od leta 1854		83 3/8 "	Nadavk (agio) srebra:	
			na 100 fl.	7 1/8 fl.